

Олексій РОГОТЧЕНКО

ДРУГЕ ВІДРОДЖЕННЯ

Анотація. Розглянуто творчість української художниці Оксани Мась, оприлюднено маловідомі факти творчого життя мисткині. Подано загальну характеристику авторського творчого напрямку, що отримав назву «Масіоарт». Виконано мистецтвознавчий аналіз останніх робіт художниці в контексті світового і українського мистецтва.

Ключові слова: Оксана Мась, масіосфера, бієнале, сучасне мистецтво.

У світовій культурі та образотворчому мистецтві, за всю їхню історію, відомі сотні тисяч імен художників і майстрів, космічна кількість створених людським розумом і людськими руками творів, що діляться на групи, стилі, напрями. Лише поодинокі митці змогли знайти та затвердити власний стиль, загальна ж творча маса лишалася наслідувачами.

Постановка проблеми. Дана розвідка сфокусована на дослідженні творчості української художниці Оксани Мась. Зацікавленість її феноменом полягає насамперед у тому, що мисткині вдалося створити напрямок у мистецтві, який не був раніше відомий у світовій практиці. У мистецтвознавстві її роботи вже знайшов адекватне сприйняття і навіть отримали загальну назву — «Масіоарт». В образотворчому мистецтві, як і в житті, випадковостей не буває. Чому Оксана Мась? Чому саме їй відкрився новий код? Відповідь існує. Оксана — українка, а Україна — багатонаціональна держава. Тут проживають 134 нації та народності. В реалії це — розмаїття мов, культур, традицій. Це — місце на землі, де різні віросповідання мирно співіснують у загальному просторі. Яскравим прикладом мегакультурного осередку є Одеса — українське місто-порт. Тут народилася і виросла Оксана Мась, нині відома художниця, яка на підсвідомому рівні зрозуміла спорідненість змішаних на цих теренах народів. Рідні мови змішуються з мовами сотень країн світу, чий пароплави прибувають до Одеси. Сама мисткиня має українські, російські, єврейські, грецькі, польські корені. Духовність і моральність багатьох народів, пластична мова їхніх мистецтв стали мовою мистецького стилю Оксани Мась — жінки, матері, доньки. Nations — нація. На планеті дух нації зберігається в найстаріших мальованих модулях-символах. Оксана довго експериментувала й шукала шляхи образотворчої мови в мистецтві. Врешті знайшла міжнаціональний код — мову світу.

У культурах практично усіх народів є спільний символ — яйце. Воно й стало об'єднавчим моментом.

Зв'язок із науковими та практичними завданнями. Це дослідження виконане в контексті розвитку наукової теми, що досліджується в Інституті проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України «Спадщина українського мистецтва у контексті культури ХХ століття». Автор даної розвідки є науковим керівником теми.

Мета статті полягає в оприлюдненні маловідомих фактів творчого шляху Оксани Мась яка 2011 року презентувала свої твори в українському проекті Венеційської бієнале. Комісаром проекту був Віктор Сидоренко, кураторами Олексій Роготченко й Акілле Боніто Оліва. У статті подано авторське бачення розвитку мистецтва Оксани Мась.

Викладення основного матеріалу дослідження. Окрім традиційних рисунків олівцем і фломастером, левову частку творчості Оксани Мась складають мистецькі об'єкти монументального плану, де домінантою є знайдений модуль — яйце-крапка. Це — складні інженерні конструкції, що складаються з дерев'яних розписаних різними сюжетами яєць, які за кольоровою гамою стають фрагментами майбутніх просторових композицій. Застосовуючи власну, авторську, техніку, художниця творить мистецтво, в якому кожне розписане дерев'яне яйце стає складовою глобального образу. Це — монументальна і, водночас, декоративно-прикладна, живописна, графічна, народна, сучасна, авангардна творчість з використанням національних традицій і сакральних мотивів. Нічого подібного в світі ще не було. Це — інтернаціональний проект, який об'єднує глядачів різних віросповідань, національностей та культурних традицій. Домінуюча слов'янська православна складова твору дуже делікатно співвідноситься зі сприйняттям людей, котрі не знайомі зі змістом християнських свят. Для такого глядача, це просто вдалий у композиційному, кольоровому та об'ємному вираженні образ, створений з яскравих мініатюрних елементів-крапок, що нагадує відому техніку пуантилізму в живописі, яка ґрунтується саме на такому принципі. Творчий злет Оксани Мась поглибив значення пуантилізму. У розумінні художнього образу Оксана випередила багатьох, хто працював у такій техніці. На відстані трьох-чотирьох метрів важко роздивитися окремі зображення на кожному яйці-крапці. Здалеку палітра перетворюється на струнку композицію, яка живе власним, незалежним образним життям. Ніхто досі не створював об'ємну дерев'яну мозаїку, яка сприймається глядачем з будь-якої точки на 360°. Після перших експериментів із площинним зображенням Оранти, яке виконане в подібній техніці й передано у дар Софійському собору в Києві, художницю заінтригували сферичні, найскладніші в побудові, форми. Безумовно, у цього напрямку мистецтва будуть свої послідовники. Він знайдений і втілений в життя у феноменально короткий термін. Попри неабияку

складність у виготовленні, масіосфери зробили крок вперед, надаючи можливість прикрасити інтер'єр та екстер'єр в залежності від середовища.

Новий концептуальний твір української художниці Оксани Мась втілює геніальність попередніх творців, їхні таємні коди і законспірований зміст в цілком несподіваному прочитанні вічних істин. Головна ідея, що подана в абсолютно несподіваній техніці, наче в контрольній роботі для школярів старших класів, визначає поставлену вчителем задачу і передбачувану відповідь. У нинішньому образі дерев'яно-точкового зображення на тему всесвітньо відомого твору, зробленого 1432 року на замовлення Йоса Вейдта для родинної капели Іоанна Богослова у Гентському соборі святого Бавона художником Хубертом ван Ейком — «самим великим з усіх великих» і його молодшим братом Яном — «другим великим у мистецтві», розповідається про страшну істину. Рай на землі складається з людських гріхів. Символ раю, звичайно, ангели. І тут — перший шок. Крила ангелів не білі, як їх зазвичай зображають художники, а різнокольорові — червоні, бузкові, помаранчеві, сині... Сьогодні ми розуміємо чому. Адже, це матеріальне зображення енергії. Або, скоріше, енергетичні схеми. Приклад, вочевидь, був і лишається гарним для наслідування. Не копіювання, а саме наслідування. Наслідування таємниці, з якої виткане першоджерело. Сутність зображення — рай на землі. Але цікаво інше. Час сьогоднішній, в повітрі — неправда, тривога, хтивість, задрість, невігластво, агресивність, нещирість всіма мовами. І раптом — новий твір, зроблений з аналога великодніх писанок. Ноу-хау Оксани Мась, вже перевірене на інших образах, і таке, що стало любимим і зрозумілим для багатьох глядачів по всьому світу. Такий собі пуантилізм. І кожна із сотень тисяч крапок не схожа на іншу. Техніка авторська, без сумніву. Такого не було раніше. Новий проект стверджує: point (крапка-яйце) — зображення гріха. Одне із завдань проекту — трансформація душі. Здалеку — ікона, зблизька — крапки-гріхи, розписані різними людьми, які представляють усі прошарки сучасного суспільства. Мабуть, вперше до співавторства крім звичайних людей, що мешкають поруч, були запрошені в'язні, які відбувають покарання в тюрмах, і наркозалежні, які проходять лікування в диспансерах. Це — не забавка. Це — концепт. Адже всі рівні. Ми ж так говоримо, часто не замислюючись про відвертість своїх висловів. Та ідея, що втілена автором у своїй роботі, доводить глядачеві, що багато чого складається з гріхів. А гріхи треба спокутувати.

Доля майбутнього твору зрозуміла вже зараз. В результаті копіткої грандіозної праці, вочевидь за три-п'ять років, буде створено понад сімдесят мозаїчних панно з окремими сюжетами. Якщо зібрати всі писанки разом, розмір виявиться приголомшливий — щонайменше 130 метрів у довжину. Це — у майбутньому. А зараз — перші готові квадрати. У вівтарі — Єва, не з яблуком. В руці — лимон. І Мась точно знає чому. Аж занадто гірко й кисло відгукнеться в майбутньому потурання спокуси — основи для безлічі людських гріхів. Малі й великі, з кольорами і відтінками,

як на ангельських крилах. Як образи на розписних яйцях. Гріхи, описані в більшості релігійних вчень світу. І пройти повз ідею-образ людського гріхопадіння художниця не змогла. Тому сьогодні репрезентуються перші її композиції: «Папська тіара», «Лице Бога», «Півчі», «Рука Адама». Достатньо, як для першого уроку. Відповідь — на поверхні. Проект Оксани не категоричний. Він простий і щирий. Він примушує кожного замислитись про себе. Хто без гріха? Усвідом і спокутай. Це є крок до спасіння.

Висновки. Новий вид мистецтва, безумовно, тепер вже цікавий всім небайдужим до сучасного світового художнього процесу. Таке нове мистецтво може стати візитівкою образотворчого мистецтва України і зайняти свою, поки ще не цілком заповнену, нішу в образотворчому мистецтві світу.

Художники такого потужного таланту як Оксана Мась з'являються в культурному середовищі не часто. Вона зуміла підняти глибоко національне до світового рівня. Україні давно час увійти до світового культурного простору. Сьогодні така можливість з'явилася. Історія продовжується. Ян і Хуберт ван Ейки, Ботічеллі, Мась... Далі буде.

Алексей Алексеевич Роготченко

Второе возрождение

Аннотация. Рассмотрено творчество украинской художницы Оксаны Мась, обнародованы малоизвестные факты ее творческой жизни. Приведена общая характеристика авторского творческого направления, названного «Масиоарт». Выполнен искусствоведческий анализ последних работ художницы в контексте мирового и украинского искусства.

Ключевые слова: Оксана Мась, масиосфера, биеннале, современное искусство.

Oleksiy O. Rogotchenko

The Second Renaissance

Summary. The artwork of the Ukrainian artist Oksana Mas is considered, the little-known facts of the creative life of the artist have been made public. The general description of the author's creative direction, called «Masioart», is given. An art critique of recent works of the artist in the context of world and Ukrainian art is fulfilled.

Keywords: Oksana Mas, massiosphere, biennale, contemporary art.